

Lars Saabye Christensen Stopy města



≡ KNIHA ZLIN

Stopy města

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.knihazlin.cz
www.albatrosmedia.cz

 **KNIHA ZLIN**

Lars Saabye Christensen
Stopy města – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2019

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.


ALBATROS MEDIA



Lars Saabye Christensen Stopy města

Ewald a Maj

V překladu Jarky Vrbové

≡ KNIHA ZLIN

Tento překlad vychází s finanční podporou nadace NORLA.

This translation has been published with
the financial support of NORLA.





Prolog

Ulice Kirkeveien neboli Kostelní začíná na Frognerském náměstí, kde tramvaj zatáčí k východu na Elisenberg a Solli, pokud ovšem člověk odjíždí z Fagerborgu a z křižovatky Majorstua, pryč z té části města, kterou nadevše miluju, v dobrém i zlém. V dobrém: množství a velikost stromů plně vyhovuje mému rozpoložení. Ve zlém: v tom mém rozpoložení je stále víc slz. Město musí odpovídat svému věku. Jinak se bude podobat dítěti ve smokingu nebo starci v námořnickém oblečku. A bude budit pouze smích, nikoli stesk po domově. Chlapec, ne, mladý muž, protože se právě stává mužem, sedí v tramvaji, zahlédnete ho dnes brzy ráno, kdy se všichni probouzejí do té nejsmutnější zprávy, jakou může slyšet vděčné obyvatelstvo země, chce pryč, pryč z Fagerborgu, pryč z města, pryč od všeho, hlavně pryč. Jmenuje se Jesper Kristoffersen a na sedadle vedle sebe má napěchovaný ruksak. Všimněte si jeho pohledu, pokud to stihnete: je zároveň prázdný a otevřený, mladík vidí a je viděn, pod levým okem mu utkvívá modrý stín, vzpomínka. Kdysi slyšel diagnózu *citlivý*. Jdeme po levém chodníku ulice Kirkeveien podél Frognerského parku s velkolepou, podle někoho až přehnaně impozantní instalací soch ve Vigelandově parku, který na podzim, jako teď, připomíná

rozlehlé zahrady v Rusku na přelomu století; opuštěné, melancholické a v neposlední řadě plné umělých prostor se sochami, jež nesou na zádech náklad mraků. Zato na jaře a v létě je to jiná písnička. Matky se sluní na lavičkách, ale nespouštějí z dohledu děti na trávníku. Mládež krmí labutě, ale jen proto, aby skryla své skutečné úmysly, a sice flirtovat. Drobnky, které ti mladí házejí do jezírka, jsou jemný prach jejich zamilovanosti. A v obou restauracích, Broen a Herregårdskroen, sedí otcové v bílých košilích a popíjejí ze sklenic chladivé napěněné pivo. Všechno je uvolněné a pomalé. Všechno je bezstarostné a pomíjivé. Všechno je ale zároveň věčné a v jasném světle jezírka se odráží modré nebe. V takových chvílích si člověk necení nejvíc umění, ale života. V zimě je poměr obrácený. Život se stahuje do pozadí a do popředí vystupují sochy, celé kolony ojínné žuly jako zmrzlá armáda. Člověk by téměř věřil, že park je gotické bitevní pole anebo pokračování hřbitova Vestre Gravlund s ponurým krematoriem a špičatými cypřiši, který se rozkládá hned v sousedství. Zima činí toto město ošklivým a tísnivým, i když právě na zimu jsme tu zvyklí ze všeho nejvíc. Zima nás uvězní do závějí nahrnutých u chodníků a do jalových snů. Zima je čas fejetonů, úmrtí a rádia. Nyní je, jak shora řečeno, měsíc září, a ne jen tak ledajaké září. Nejsmutnější září, jaké kdy město zažilo. Listy padají jako žluté slzy. Tak to mohu klidně říct: listy padají jako žluté slzy. Kamelot běží se zvláštním vydáním *Aftenpostenu* na vozíku. Je nálada tak chmurná proto, že Jesper Kristoffersen se má nalodit jako plavčík na parník *Bergensfjord*? Tím to být nemůže. Mladí chlapci a muži nastupují na loď každý den, ano, i sem tam nějaké děvče, a nikdo to nijak neprožívá, snad kromě matky, sestry, milenky. Tak to má být. Člověk se musí osamostatnit, ať to bolí sebevíc. Sítě na tenisových kurtech jsou smotané. Na písku zůstal ležet bílý míček jako tečka za posledním servisem léta. Na Frognerském stadionu naproti dílnám Sørensen & Balchen v Middelthunově ulici je plná sezona v každém ročním období: maratonský běh, krasobrus-

lení, pozemní hokej, lehká atletika a fotbal, celoroční sportovní kalendář. Ženy tohoto města si jistě pamatují na entrée Sonii Henie v záplavě reflektorů, když jako anděl vplula pozpátku na led za bouřlivého jáasu davů a s pažemi roztaženými jako křídla, jen jen vzlétnout. Muži si pravděpodobně pamatují, že Oscar Mathisen tu roku 1920 porazil nafoukaného a sebejistého Bobbyho McLeana, takže stadionu se pak říkalo americké Waterloo. Norský mistr světa ale prohrál v posledním závodě, kdy pod ním roztál led. Zastřelil nejdřív svou ženu a pak sebe. Často na to myslím. Copak ho neutěšily ani všechny ty medaile? A nebyly jen rubovou stránkou? Teď ostatně běží po dráze stadionu někdo jiný, na sobě pletený svetr a přes punčocháče krátké kalhoty. Všichni vědí, že je to doktor Lund, specialista ve všeobecném lékařství, jak o sobě rád říká. Pořád ještě nic netuší o událostech té noci. A kdyby tušil, pravděpodobně by běžel dvojnásobnou vzdálenost, to znamená padesát oválů, dvacet kilometrů. Právě doktor Lund kdysi konstatoval, že Jesper Kristoffersen je *citlivý*, ale pak ho uznal zdravým: *Chlapec se těší dobrému zdraví a může vykonávat jakoukoli práci*. Pospěšme si dál, ne proto, že bychom chvátali, máme naopak času dost. Ale ti, kdo se k nám chtějí připojit, se laskavě musí přizpůsobit našemu tempu. Tak je to tu zvykem. Nicméně u Mariiny ulice se zastavíme a podíváme se na školu Majorstua, kde školník, dříve třídní učitel Løkke v tmavém obleku, později též zvaný Neštěstí, nese přes dvůr norské vlajky. Je nám nápadné, že nese vlajky tak, jak se nosí mrtvé nebo zraněné dítě. Pak přejdeme k Armádě spásy. Vchodové dveře zdobí nápis: *Krví a ohněm*. Je v podstatě humorné, že tito zdvořilí vojáci beze zbraně, kteří se všeho zřekli a nikdy nezemřou, byť jsou v *Aftenpostenu* už skoro vzati do nebe, mají tak násilnické heslo. A jejich noviny se jmenují *Válečný pokřik*. Prodávají je v okolí, zvláště na náměstí Valkýr. Ne vždycky jsou forma a obsah v souladu. A konečně jsme na křižovatce Majorstua, kterou bychom mohli nazvat ve vztahu k ulici Kirkeveien náměstím Svatopetrským. Obracejí se tu

tramvaje a autobusy. Tady můžeme přestoupit na Holmenkollenskou podzemní trať a jet k Národnímu divadlu, tedy do samého *města*. Nebo jet na druhou stranu do hor, do Nordmarky, která je pro mnohé obyvatele skutečným důkazem Boží existence: věčný život se podle nich nachází mezi jezerem Tryvann a kopcem Kikut, kde potkáváme ošlehané, šlachovité muže s kapičkou u nosu a se svatozáří vytvořenou z potu, lyžařského vosku a smrkového jehličí. Můžeme také zmínit, že tutéž Nordmarku používají nešťastní rodiče jako výhrůžku, když se jejich líná omladina v neděli povaluje dlouho v posteli. Pokud nejsi před desátou v Nordmarce, už jsi na šikmé ploše. A pak se může stát, že skončíš na ostrově Bastøy v Oslofjordu, kam zavírají nezletilé vrahy a jiné nepolepšitelné kluky, učí je na skřipci disciplíně a bázni Boží a chovanci tam usínají jako děti a probouzejí se jako zbědovaní starci. Bereme zpátky přirovnání o Svatopetrském náměstí a raději se uchýlíme k *Times Square*: je tu banka, optika, lékárna, lahůdky, trafika, kadeřník, parfumerie, telefonní budka, dámské prádlo, cestovní kancelář a čekárna s vlastní osobní váhou, která předpovídá vaši budoucnost na malých kartičkách. Stejně tak je třeba zmínit reklamy na střechách. V temných ročních obdobích bychom v jejich světle mohli číst Bibli. *Blue Master* a *Frisco*. K tomu patří samozřejmě dvě kina, Colosseum s obrovskou kopulí a Verdensteatret, jenž svými sloupy ze všeho nejvíc připomíná řecký chrám. Teď to vím: Majorstua je místní Akropolis. Najdou se tu i hospody, přímo zapadáky: Gamla, Valka, Larsen, Vinkelkafe a Tråkka. Zahnat tady žízeň nikdy není problém. A to jsme ještě nejmenovali všechny pekárny. Nikde jich nenajdete tolik jako tady, Samson, Møllhausen, Hansen a kousek dál v ulici Industrigata malá Manfredova pekárna. Po ránu se nad celou čtvrtí vznáší vůně čerstvého pečiva. Ptákům stačí létat s otevřeným zobákem a nasytí se. Ne však dnes, dnes ne. Dnes nebude čerstvý chléb. Dnes se nerozsvítí reklamy. Všechno zůstane ve tmě. Nicméně než začneme stoupat po dlouhém pozvolném svahu, který končí

kostelem Vestre Aker, jenž dal už roku 1856 této ulici jméno Kostelní a kde vysázela matka Fridtjofa Nansena alej, spatříme na schodech budovy Majorstua něco, co připomíná spadlé listí, ale ukáže se, že jde o losy Červeného kříže. Určitě tu zůstaly po podzimním bazaru. Ti, kdo nevyhráli, je prostě zahodili. Posmutníme z toho, neboť město je plné losů, jež nevyhrály. Přejdeme na druhý chodník a stoupáme do kopce, který mnozí, zvláště poslíčci na kole a noví obyvatelé, podceňují. Nejenže po této místní tepně půjdeme dlouho, ale je třeba počítat i s větrem, jehož cesta začíná na ledovcích Špicberk, natáhne do sebe sláný vzduch na pobřeží Finnmarky, prosviští severním Norskem a Trøndelagem, nabere rychlost nad pohorím Dovre, rozvlíne jezero Tryvann a pak přeletí Suhmovu ulici s nárožími pevnými jak ze železa. Teď už jsme ostatně minuli čistírnu a opravnu bot Garderobe- & Sålینگsekspernten a Pastorský kostel, střízlivý rozložitý svatostánek, dar norských pastorů a jejich rodin hlavnímu městu. Zlí jazykové ovšem tvrdí, že v tom obchodě je víc světla než během bohoslužby v kostele, a ještě víc jich je v hospodě Valka. Ale o tom tady nebudeme mluvit. Světla se rozsvěcují a zhasínají. Doufejme, že součet vyjde nastejno. Teď se věnujme výkladní skříni řezníka Melsoma. Majitel se opírá o pult, bere z výlohy plakát se synem Josteinem, který pózoval na reklamní fotografii na pleťový krém Valcrema v ženském časopise, a vymění ho za portrét krále Haakona s černou páskou přes roh. Před řeznictvím stojí manželka s červenýma očima a diriguje manžela, pozor, ta černá páska nesmí zakrývat šunku, portrét musí stát blíž ke dveřím, už dost, ne tak blízko, a asi bude lepší tam místo šunky položit entrecôte se svazkem petržele. Necháme je, ať pokračují, a blížíme se k Marienlystu, který tvoří hranici Fagerborgu na západě. Jako nějaký zámek se tam trochu bokem tyčí Norský rozhlas, který celý den vysílá na památku zesnulého krále smuteční hudbu. Říká se, že Jesper Kristoffersen utekl na moře právě toho rána proto, že nesnesl ty temné, těžké melodie. To je nejspíš omyl. Jak bylo

řečeno, už není *citlivý*. A dále se ocitáme na Jessenløkkenu, jemuž by se mělo říkat Versailles Fagerborgu: výstavné čtvercové obytné domy s prosluněnými dvory uprostřed a fasádami vedoucími do ulic Kirkeveien, Jonase Reina, Jacoba Aalla a Gørbitzovy. Domy navrhl Harald Hals, postavil je v letech 1916 až 1920 a jsou prvním příkladem moderního městského plánování v celém Norsku, inspirovaného vídeňským architektem Camillem Sittem. Dovolím si neotřelou poznámku o této čtvrti, kde téměř všechno považujeme za samozřejmost: sociální modernismus začal na Fagerborgu. Začali jsme s ním my! Byty předhonyly dobu svým sanitárním příslušenstvím, dvojitými okny, prádelnou ve sklepě, balkonem a přípravnou jídla a obsahovaly i utajenou místnost, již tu všichni znají, protože ji mají: halu. Hala je místnost bez oken. Je neužitečná a tmavá. V nejlepším případě je to čekárna. Architekti se domnívali, že hala dodá bytu rys výjimečnosti, takřikajíc měšťanského nadbytku, a zároveň poskytne potřebnou hloubku. Taková hala v prvním patře na adrese Kirkeveien 127 se stala ložnicí Jespera Kristoffersena, jeho čekárnou. Před chvílí Jesper Kristoffersen nasedl na tramvaj na Majorstue a odjel na Radniční náměstí, odkud došel pěšky na Vippetangen a naložil se na *Bergensfjord*, který patří společnosti Norská americká linka. Na malém balkoně pořád stojí jeho matka Maj Kristoffersenová a mladší sestra Stine a dívají se za tím, který odjel. Není těžké uhodnout, jestli prolévají víc slz pro krále Haakona nebo pro Jespera. Pokusme se to vyjádřit takto: člověk není nejbližší sobě. Nejbližší je svým blízkým. Nám zbývá ještě kousek cesty, než budeme s fagerborskou tepnou Kirkeveien hotovi. Hřbitov pod kostelem Vestre Aker je příkrější než dojezd pod můstkem na Holmenkollenu. Pokud někdo umře na Fagerborgu, nesmí mít hrůzu z výšek. Většina místních chce ostatně ležet na hřbitově Vestre Gravlund, i když je trochu dál, ale je plochý a přehledný a člověk tam zřídka může čekat nečekané návštěvníky. Vdechneme tu téměř omamnou vůni benzínu a nafty z benzinky Esso na rohu a překročíme

koleje vedoucí ke stadionu Bislett, které svým způsobem ohraničují Fagerborg na východě. Na Ullevålské nemocnici, která byla svého času největší v Evropě, visí také vlajky na půl žerdi. Dnes pravděpodobně stoupne počet mrtvých. Ztratíme-li krále, ztratíme čas. A přestože teď stojíme na nejzazší hranici Fagerborgu, přece jen ještě kousek popojdeme k dalšímu hřbitovu Nordre Gravlund a sejdemo do Geitmyrské, kde se rozkládá školní pozemek. Jen ten jsem vám chtěl ukázat. V řadách tu stojí jabloně a keře bobulovin. Malé políčko je zoráno do jemných pravidelných brázd, tmavých úrodných vln. V boudě visí nářadí: lopaty, vidle, hrábě. Někdo nechal ležet na zemi pár pracovních rukavic. Skoro to vypadá, jako by se hrabaly v měkké poddajné zemi samy. Chtěl jsem vám ukázat tento dobře udržovaný školní pozemek, abychom si uvědomili, odkud jsme vzešli, protože nehledě na to, jak se všechno kolem nás modernizovalo všemi těmi mixéry, barevným filmem, propisovačkami, sputniky, elektronickou hudbou a monoskopy, všichni na Fagerborgu pocházejí z venkova.

Díl I

KRÁTKÉ SHRNUTÍ ČINNOSTI ZA PRVNÍ ROK – 1947

Pro snadnější a racionálnější způsob práce přistoupil Norský červený kříž k rozdělení města do částí, z nichž každá bude mít své vedení. V červnu 1947 byla zřízena pobočka Fagerborg. Z církevní matriky jsme vybrali členy, kteří spadají pod nově zřízený okrsek. Naším prvním úkolem bude získat hned v září více členů. Máme zapsaných kolem pěti set členů, z toho část celoživotních.

Výnos z bazaru, který trval od 12. do 19. srpna, činil 1 264,80 korun. Příjem z náboru nových členů byl 595 korun, takže celkem je v naší pokladně 1 623,87 korun. Ústředí nám jako počáteční kapitál slíbilo 650 korun.

Koncem listopadu a začátkem prosince se Fagerborg účastnil třídění a balení oděvů pro Pomoc Evropě. Příjem v hotovosti činil 200 korun.

Dále jsme dostali přiděl příze, kterou jsme rozdělili, a pustili se do různých pletářských prací: punčochy, rukavice, šály, čepice, kalhoty atd. Tyto výrobky rozdáme v rámci naší pobočky na konkrétní žádost nebo tam, kde potřebují okamžitou pomoc. Například do Tromsø byl odeslán objemný balík, protože tam celá rodina přišla následkem požáru o všechno.

V květnu se na nás obrátila paní Fougnerová (předsedkyně Spolku šití, založeného roku 1907), abychom jí pomohli s šitím prádla a našíváním jmenovek, konkrétně do nemocnice. Dále obdržela naše pobočka žádost od celoměstského Pracovního výboru, abychom se postarali o 47 židovských dětí, které přijedou na dvouměsíční pobyt do Norska. Stejně tak se jich naše pobočka ujme, až se budou vracet přes Oslo zpět.

V srpnu jsme se poprvé pokusili svolat členskou schůzi u předsedkyně, ale je třeba přiznat, že to bylo veliké zklamání. Z 15 členů, kteří slíbili přijít, se dostavili tři.

Týden Červeného kříže, který trval od 18. do 26. září, jsme zahájili ekipou aut vyzdobených květinami, s dětmi v krojích. Výnos byl mizivý a Pracovní výbor doporučil v tomto dál nepokračovat.

Získávání nových členů bohužel pokračuje pomalu. Příspěvky, jak známo, letos stouply ze dvou korun na čtyři za rok, z 20 na 50 za celoživotní členství. Takový příspěvek je pravděpodobně příliš vysoký.

Výtěžek z bazaru: 1 874,05 korun

Prodej odznaků: 206,10 korun

Během měsíce sestavíme na tyto prostředky návrh rozpočtu.



Babí léto

Maj Kristoffersenová stojí na malém stinném balkonu domu v ulici Kirkeveien 127 a dívá se do dvora na děti, které si tam hrají. Je jich spousta. Těsně poválečné ročníky. Děti míru. Mnohé se narodily ještě před koncem války, ale stejně to jsou děti míru. Jejímu synovi Jesperovi byl rok, když explodoval nákladní přístav Filipstad, a mnozí si tehdy mysleli, že vylétlo do vzduchu celé město; dokonce i tady na Fagerborgu se třásla okna a ty otřesy byly jednou ze známek války, praskliny v podlaze, pukliny ve stěnách, zničené ušní bubínky, ohnuté lustry, všechno se musí opravit, až přijde mír, ale v míru na to stejně nebyl čas a odkládalo se to na zítra, protože mír je hodně zaměstnaný a na rozdíl od pomalé, bezútěšné války má neustále něco na práci, s výjimkou toho, když vybuchne Filipstad. Jesper sedí v rohu dvora, zvedne ruku a matce zamává, ale asi je zase jen roztěkaný a neklidný. Možná má moc tlustý svetr, kouše ho, a tak se pokouší poškrábat za krkem. Je první říjnová sobota roku 1948. Je pořád příjemně. Slunce ještě hřeje. Visí nad střechami domů a barví divoké víno mezi okny do ruda. Meteorologové tomu říkají babí léto. Maj Kristoffersenové se líbí. Vyjde ze stínu. Mohla by si sundat kabátek a zapálit cigaretu, kdyby ji měla. Kéž by to tak bylo. Za měsíc

už se bude pravděpodobně lyžovat. Pak najednou nikde Jespera nevidí. Není nikde, ani u popelnic, ani u houpáčky, ani u lavičky. Zachvátí ji panika. Ví, že nemůže být daleko. Vrata do ulice Jonase Reina jsou vždycky zamčená. Stejně se ale panice neubrání. Možná šel do sklepa, do prádelny. Anebo vyšel nahoru na půdu. Všude číhá nebezpečí. Chystá se na něj zavolat. Chystá se ho z toho pozdního léta vytrhnout. Vtom otevře okno v patře nad ní Margrethe Viková a vykloní se ven.

„Máš telefon.“

„Volá Ewald?“

„Neptala jsem se. Je to nějaká paní.“

Maj Kristoffersenová se naposledy podívá na dvůr, ale ani teď Jespera nevidí. Pak vyjde na zadní schodiště a spěšně vystoupá k paní Vikové, která ji uvede do předsíně, kde na stolku čeká černé sluchátko. Maj Kristoffersenová se k sou sedce otočí.

„Můžeš se zatím podívat po Jesperovi?“

Paní Viková mírně pohodí hlavou a utře si ruce do zástěry.

„Aha, takhle. Nebudu tě rušit.“

„Tak jsem to nemyslela. Ale nikde jsem ho neviděla...“

„Já ale zrovna vařím.“

„Ano, voní to tu krásně.“

„Tak už vezmi ten telefon, ať ti to nepoloží.“

Paní Viková odejde do kuchyně a práskne za sebou dveřmi.

Maj Kristoffersenová zvedne sluchátko a představí se. Volá jí jakási paní Lundová z Ullevålské ulice. Telefonuje kvůli Červenému kříži a Maj Kristoffersenová se v první chvíli obává, že s ní chce mluvit o Jesperovi, asi provedl něco tak vážného, že je do toho zapletený i Červený kříž. Dostane strach a vztek. Ať ji nechají na pokoji. Všichni ať ji nechají být! Zvládne to sama! Ale neřekne to. Jen si to pomyslí. Nebo se stalo nějaké neštěstí? Že by Ewaldovi? Stihl si Jesper za tu krátkou dobu, co jí zmizel z očí, něco udělat? Paní Lundová má však na srdci něco úplně jiného. Ptá se, zda by Maj Kristofferse-
nová neměla chuť pracovat ve výboru fagerborské pobočky

Norského červeného kříže, okrsku Oslo, nejlépe jako místopředsedkyně. Hledají nové členky. Slyšela o ní, že je velice schopná v účetnictví. Maj Kristoffersenová si oddychne a má chuť vykřiknout ano, ale ovládne se.

„Musím to nejdřív probrat s manželem,“ řekne.

Pro to má paní Lundová naprosté pochopení. Činnost v Červeném kříži se nedá brát na lehkou váhu. Týká se celé rodiny. Nadiktuje Maj Kristoffersenové své telefonní číslo a řekne jí, aby jí zavolala, až se rozhodne, nejlépe koncem týdne, protože další schůze výboru je už ve středu. Obě zavěsí. Maj Kristoffersenová slyší, že se paní Viková vrátila. Z kóhoutu crčí voda. Jesper křičí. Pak všechno ztichne. Vyjde za nimi do kuchyně.

„Stál za břízou,“ říká paní Viková.

Jesper se dívá na matku a jako vždy je těžké poznat, jestli se chystá k pláči nebo k smíchu.

„Takže on byl tam.“

„Čural tam.“

„Čural? Bože...“

„Ale teď už si umyl ruce.“

Jesper se rozbrečí. Aspoň že tak. Smát se v takové situaci v přítomnosti paní Vikové by bylo mnohem horší. Maj si přitáhne syna k sobě. Jako vždycky se jí brání a zároveň se k ní tiskne. Nechápe, jak je to možné, ale její syn je jako nějaká struna, je zároveň uvolněný i napjatý.

„Promiň, že tě vyrušil,“ řekne.

Paní Viková jim otevře kuchyňské dveře a podá Jesperovi jednu sušenku Marie, kterou si chlapec chce hned strčit do pusy, ale v poslední chvíli si to rozmyslí, přestane brečet a rychle si ji schová do kapsy. Maj ho v týle stiskne silněji.

„Děkuji,“ špitne Jesper.

Paní Viková ho pohladí po hlavě a otočí se k Maj.

„Třeba vám Červený kříž pomůže, aby vám zavedli telefon.“

„A neřekla jsi jim náhodou ty, že jsem *velice schopná* v účetnictví?“

Paní Viková se usměje.
„Tvůj muž to o tobě říká.“

OPATŘENÍ PRO FAGERBORSKOU POBOČKU ČERVENÉHO KŘÍŽE

Fagerborská pobočka Červeného kříže je jako nezávislá skupina součástí Pracovního výboru okrsku Oslo.

Pobočku řídí výbor sestávající z pěti členů a náhradníků. Výbor se volí na členské schůzi vždy na dva roky.

Členská schůze se svolává každý rok nejpozději v březnu. Svolává ji předseda výboru nejméně osm dní předem a datum konání oznámí všem právoplatným členům jednotlivě nebo zprávou v novinách Osloavis.

Pobočka Fagerborg je zastoupena v Pracovním výboru hlavního města jedním zástupcem.

Cílem pobočky Fagerborg je šířit záměry Červeného kříže ve fagerborské farnosti.



Inter arma caritas

Čtyři pánové u barového pultu v hotelu Bristol jsou hluční, chvástaví a tvrdohlaví. Jmenují se Ravn, Johnsen, Strøm a Kristoffersen. Jsou to dobré duše. Když je barman Ulfesen žádá, aby se trochu ztišili, nemusí to říkat slovy, ale jen poněkud pozvedne obočí, pánové se na chvíli zklidní a je slyšet pianistu, který hraje *Rondo amoroso*, zřejmě pro potěchu těch starších dam, co na druhém konci sálu pojídají chlebíčky. Pánové si vyžádají další rundu ginu s tonikem, kromě Ewalda Kristoffersena, který má nejradši pivo, ale dnes si dopřeje mezi sklenicemi ještě malý akvavit, aby za kolegy nezaostával. Všichni pracují ve firmě Dek-Rek, dekorace a reklama, dva jsou návrháři, dva dekoratéři a mají důvod oslavovat. Správa města jim zadala zakázku, aby připravili výstavu k 900. výročí založení města. V roce 1950. Mají na to dva roky. Spěchá to. Nápady už mají. Vidí ty výstavy před sebou. Budoucnost se blíží. Ale nejdřív ji musí pořádně zapít a pak se dostat do stejného taktu s hudbou. Pošlou Ewalda Kristoffersena k pianu. Počká, až pianista dokončí skladbu. Chvíli to trvá. Skladba se táhne a prodlužuje. Pianista opakuje refrén. Taková je podstata *táflmuzik*. Má vytvořit dokonalé *pozadí*. Ewald Kristoffersen položí pianistovi ruku na rameno.

„Mí přátelé by chtěli slyšet něco živějšího,“ řekne.

Enzo Zanetti, stálý pianista v Brisu, jak se přezdívá Bristolu, sice nepřestane hrát, ale vzhledne a usměje se, pohled má však unavený a límeček košile, který z dálky vypadá bezchybně, má otřepané cípy. Mluví tiše a s měkkým přízvukem:

„Živějšího? Máte nějaký návrh?“

„Jestli mám návrh? Ne, to ponechám zcela na vás. Ale co třeba něco od Armstreka?“

„Myslíte od Armstronga?“

„Nebo Hertuga Ellingsena? Aby to trochu odsejpal.“

Ewald Kristoffersen má obavu, že se možná nevyjádřil dost jasně, ale cestou k baru slyší, že pianista zrychlil a začíná hrát Griegovu skladbu *V síni horského krále*. To bude stačit. Kolegové spustí aplaus. Hlasitě volají. A do dna! Brzy přestanou. Čekají na další. Vypadá to na flám. Ewald Kristoffersen zůstane stát. Je na něm řada, aby zaplatil účet. Připadá mu, že je na něm řada pořád. Vytáhne podlouhlou hnědou obálku, výplatu za veškerou tu námahu, a položí na pult padesátku. Pochopí, proč se barmanům říká kouzelníci. Bankovka zmizí, než bys řekl švec. A padesátka nestačí. Vypili toho víc. Ewald Kristoffersen musí vytáhnout ještě deset korun, ale za drobné, které dostane zpátky, si snad ještě pořídí ten zelený svetr. Náhle ho zaplaví špatné svědomí a rychle vyprázdní obě sklenice. Pak se musí zaskočit vymočít do Cirkusu Sedma. Chvilí to trvá. Napadne ho: vymočít se je svoboda. Mohlo by to být takové motto. Ale čeho? Života? Pořád ještě slyší Griega. Když si myje ruce, zahlédne v zrcadle svůj obličej. Ewald Kristoffersen je v podstatě vždycky překvapený, jak ho někdo může milovat. Položí do okénka korunu a dostane výměnou maličké mýdlo Sterilan. Vyjde ven a podstrčí pěti-korunu pianistovi, který sotva pokývne, řekne něco italsky a spustí Mood Indigo, nejspíš pro dámy, které už pokročily ke kávě s něčím. Pak si Ewald vezme v šatně kabát a klobouk, nechá padesátník šatnářce a venku na vzduchu ho pohladí nečekaný mírný vánek provívající Rosenkrantzovou ulicí.

Teď by se mohl projít po třídě Karla Johana. Ale ne, musí jít domů. A rozhodne se, že si přece jen nevezme taxík. Ušetřené peníze jsou vlastně peníze vydělané. Jde po ulici Kristiana Augusta, kolem Národní galerie a čtvrtí Tullinløkka, kde se usadila spodina. Všechno, co se skutálí ze strání na severu, východě a západě, skončí tady. Radši nezahne kolem hospody Jeskyně, obejde ji Zámeckým parkem. Stromy jsou v tomhle pátém ročním období jakoby zmatené. Dokud babí léto trvá, v jeho světle vypadají znovu svěže. Ewald pokračuje kolem stadionu Bislett, kde se otevírá šedé řečiště Theresiiny ulice. Na jejím horním konci je mnohem prudší stoupání, než si pamatuje, musí si dát pauzu a stráví ji v pisoáru pod fagerborským kostelem. Na rozdíl od Bristolu to tam ostře čpí, ale vymočít se je stejně příjemné. Žádná služba tu není. Tady si muži poradí sami. Poté si sedne na lavičku ve Stensparku, otře si pot z čela a pozoruje mraky, které se už stahují u Ekebergu. Jako by se město trochu přikrčilo. Jak jen nejlepším možným způsobem ukázat, že toto město je staré devět set let? Je mu devět set let, a přitom ještě není dospělé. Někde se musí začít. Ewald Kristoffersen ještě netuší kde. Ví jen, proč má špatné svědomí. Kvůli Jesperovi. Jesper je zátěž. Nebýt s ním je úleva. Jesper není dítě míru. Je to dítě války. Ewald Kristoffersen se zvedne a dojde poslední kus cesty. Je špatný otec. Je hrozný otec. Rozrazí ho zima. Měl něco přinést Jesperovi. Měl přinést kytku Maj. Oba sedí v kuchyni a čekají. Maj slyší, že konečně přichází, štrachá v předsíni. Dojde se převléknout do ložnice. Je dlouho v koupelně. Dává si načas. Tentokrát nemá Maj slitování. Přišel o dvě hodiny později. Jesper se dívá do země a má obě pěsti zaťaté. Ale když Ewald Kristoffersen ukáže svůj kulatý obličej ve dveřích a zatahá se za šle, takže břicho se mu vykulí nad pásek kalhot, Maj to nechá být. I Jesper se na okamžik uvolní a jednu ruku si zastrčí do kapsy. Hlava rodiny usedne na své místo u stolu.

„Kaše vychladla,“ řekne Maj.

„Dostali jsme zakázku od města.“

„Takže jste to oslavovali?“

„Dali jsme si jednoho panáka v Brisu.“

Ewald položí před ženu obálku. Maj ji otevře, rychlými prsty přepočítá peníze a podívá se na něj.

„Jen jednoho?“

„Dnes to bylo na mně.“

„Nebylo to na tobě i minulou sobotu?“

„Nechci vypadat jako škot.“

„Škot? Mluv se mnou pořádně, Ewalde.“

„Jako škudlil.“

„Roli škudlila můžeš nechat na mně. Ty buď radši vzorný otec rodiny.“

Ewald Kristoffersen si upevní ubrousek mezi dva horní knoflíky košile.

„A víš, že studená kaše je moje nejoblíbenější jídlo?“ řekne.

Sní, co zbylo, hluboký talíř vyškrábe a lžící olízne. Jesper vytáhne ruku z kapsy a něco položí na stůl. Je to máslová sušenka. Ewald se na syna podívá.

„Pro mě?“

Jesper přikývne.

Ewaldu Kristoffersenovi vhrknou do očí slzy. Odjakživa se snadno dojíká. Vždyť ten chlapec je v jádru dobrý. Ewald se zvedne a dojde do předsíně, vrátí se s kouskem mýdla a podá ho Jesperovi, ten ho vybalí a chystá se ho strčit do úst. Maj ho v poslední chvíli zarazí a podívá se na Ewalda.

„Tys byl i v parfumerii?“

„Jenom jsem se zastavil v Cirkusu Sedma.“

Jesper se rozbrečí. Celé tělo se mu chvěje. Tvář ztratí obvyklý výraz. Ruce mu vyletí vzhůru. Pláč se změní ve vytí, ústa se mu s klapnutím zavřou. Maj ho musí držet. Silou. Ewald se dívá jinam. Jesper se uklidní. Netrvá to dlouho. Ale přece je to dlouhé dost. Ewald se pomalu otočí k synovi, který sedí matce na klíně a je bledý a ochablý.

„Chlapče, já nebyl v cirkusu, chápeš, byl jsem jen na záchodě.“

Ewald se zasměje a Jesper zvedne hlavu a pousměje se.

„Cirkus Sedma říkáme místu, kde pánové čurají. A víš, proč Sedma? Prostě proto, že tam je místo asi tak pro sedum pánů! Jednou tě tam vezmu, Jespere.“

Pak všichni tři společně myjí nádobí. Jesper smí utírat lžíce. Neupustí ani jednu. Ewald pije kávu v obývacím pokoji a sní sušenku od Jespera. Jesper si jde lehnout brzy a naštěstí usne. Má postel v malé hale bez okna, mezi koupelnou a předsíní. Maj jde za Ewaldem a sedne si na pohovku. Zprávy, jež se dozvídají jednak z rádia a jednak z *Aftenpostenu*, ve kterém Maj listuje, mohou být následující: Poslední poprava za vlastizradu vykonána, k smrti zastřelením byl odsouzen bývalý ministr Ragnar Skancke. V Norsku jsou stále oblíbenější kuličková pera, přestože jedno stojí pětadvacet korun. Výbor Nobelovy ceny oznámil, že letošní cenu za mír neudělí. Velký úspěch má sázení na fotbalové výsledky, až na to, že na mnoha pracovištích každou středu, kdy se podávají kupony, klesla efektivita práce o čtvrtinu.

„Tys někomu řekl, že umím vést účetnictví?“ zeptá se Maj. Ewald vypne rádio.

„Možné to je. Proč?“

„Volali z Červeného kříže. Paní Lundová mě chce do výboru.“

„Co jsi na to řekla?“

„Že se musím poradit s manželem.“

Ewald se krátce usměje.

„Ale jdi ty, já myslím, že ses už rozhodla.“

„Spíš potřebuju myslet na jiné věci.“

Chvilí jsou zticha a poslouchají. Z haly se neozývá ani hlásek. Slyší jen déšť.

„Budeš na to mít čas?“ zeptá se Ewald tiše.

Teď se usměje zase Maj:

„Čas? Toho mám rozhodně dost.“

„Co s Jesperem?“

„Paní Viková ho v nejhorším pohlídá. A ještě něco.“

„Ano?“

„Červený kříž nám třeba pomůže získat telefon, tak nebudeme muset...“

Ewald Kristoffersen se většinou nerozčilí ani nejeví sklon k melancholii či k lehkomyšlnosti, teď ale bouchne do stolu:

„My žádnou zvláštní péči nepotřebujeme!“

„A teď jsi vzbudil Jespera.“

Maj vejde do haly. Ewald ji slyší zpívat. Jde na něj ospalost. Jesper ještě chvíli pláče. Pak jako by se zvuky v celém domě vypnuly.

Maj a Ewald se také uložili k spánku, ale usnout nemůžou. Oba poslouchají neklid toho druhého.

„Jsem špatná matka,“ šeptá Maj.

Ewald se na posteli posadí.

„Jak to můžeš říct? Jsi...“

„Stála jsem na balkoně a neviděla jsem Jespera. Ale místo abych ho hledala, šla jsem nahoru k paní Vikové vzít telefon.“

„Možná by mu prospělo, kdyby měl bratra. Nebo sestru.“

Ewald se k Maj jemně přitiskne, ale ta ho odstrčí.

„Ať nevzbudíš Jespera podruhé.“

„Můžeme si spolu aspoň trochu skočit, ne?“

„Trochu skočit, říkáš. Musíme spát, než nás zase vzbudí.“

Každý leží na své straně postele a nevědí, kdo usne první. Po hlavní ulici ujíždí sanitka a přes záclony do místnosti dopadá modré blikající světlo. Zvuk pneumatik na mokré asfaltu zastaví v bytě čas.

NÁVRH ROZPOČTU PRO ROKY 1948 A 1949

Pobočky zašlou během listopadu Pracovnímu výboru návrh rozpočtu a udají v něm, jak příslušný výbor hodlá disponovat inkasovanými příjmy. Dále navrhuje pobočkám, které tak dosud neučinily, aby zřídily půjčovny zdravotních pomůcek. Zároveň padl návrh na shromažďování vybaviček pro kojence. Dále bude dobré porýdit obvazy do skladu půjčovny a jeden kus soupravy materiálu jako rezervu pro krizovou situaci. Většina poboček

deponuje zdravotní pomůcky u hlavní zdravotní sestry farnosti, anebo pokud to vyhovuje lépe, v soukromí a nejlépe u někoho, kdo pracuje v nemocnici. Materiál se půjčuje buď zadarmo, nebo proti poplatku za týden. Jako nejštědrější dárce byla vyhodnocena firma Plesner. Jakmile bude vše pohromadě, zveřejní se o tom zpráva ve farních novinách nebo noticka formou poznámky v denním tisku.

Od Dánského červeného kříže byl zapůjčen model novorozeneckého košíku z bílé natřeného kovu, je vyložený snímatelným plátěným potahem. Pracovní výbor oznámí, jaká bude cena se slevou. Košík se bude půjčovat vždy na šest měsíců. Po podání žádosti o podporu a případné zapůjčení materiálu si členové Červeného kříže vyžádají informace o příslušném žadateli na registru sociální péče Oslo. Osobně navrhuji zřídit na Fagerborgu jesle.

Momentálně jsou v běhu následující události:

- 1. V Zemské nemocnici začíná 9. listopadu kurz pro pomocné zdravotní sestry.*
- 2. Na škole v Riisu se koná školení pro 150 osob o sanitární službě v Domobraně.*
- 3. Pomoc pacientům: návštěvy v nemocnici, předčítání pro pacienty, knihovní služba apod.*
- 4. Jednotlivé podniky: výlety, partie bridže, místní loterie.*

Pobočka Fagerborg dostala nabídku, aby obsadila kurzy pro sestry na klinice ve Wergelandově ulici. V každém kurzu bude 7 osob, jedna na každý den v týdnu. Osobně navrhuji 2, nebo minimálně 1 pomocnou sestru navíc pro případ nemoci, cesty nebo podobně. Délka služby bude 3 měsíce na interně, pak 3 měsíce na chirurgii anebo jak to bude vyhovovat nemocnici.

Oslo, 9. 11. 1948

Lundová



Nový sníh

Na hřbitově Vestre Gravlund sněží. Stopy paní Vikové brzy zmizí. Každý její krok je první. Je ticho. O to větší je smutek. Otevírá v ní prostor, který by nejraději nechala zavřený. Zastaví se u posledního hrobu pod stříbrnými smrky, které splývají v jeden, dřepne si a odmete z kamene sníh smetáčkem, který vyndá z tašky. Písmena zůstávají bílá, a tak musí tvrdý sníh, který zůstal v reliéfním nápisu *Veterinář Halfdan Vik 18. 3. 1890 – 2. 6. 1945*, vydloubat. Pod kamenem je dost místa i pro paní Vikovou. Ostatně ona mnoho místa nezabere. Kolika let se tak může dožít? V létě jí bylo dvaapadesát. Může žít ještě třicet let. To bude rok 1978. Anebo čtyřicet let: 1988. Až tam se skoro nedá domyslet. Její teta se dokonce dožila sto dvou let. Pokud bude žít také tak dlouho, dožije se příštího tisíciletí. To ale radši ne. Po ní sem už nikdo nepříjde. Sundá si jednu rukavici a přeje manželovo jméno rukou. *Ty hloupý, šeptá a narovná se.* Vtom zazvoní v kapli zvony. Na chvilku přestane sněžit. Na schodiště vyjde průvod lidí. Vpředu kráčí muž s ohnutými zády, není dostatečně oblečený. Mladík mu přehodí přes ramena pelerínu. Za nimi čeká dlouhý průvod. Pak znovu začne padat sníh. Paní Viková přejde kolem nich a razí si cestu na stanici Borgen. Když už se dveře zavírají,

objeví se smuteční host a podrží je, aby mohl zbytek společnosti nastoupit. Vlak se dá do pohybu směrem na Volvat. Paní Viková ukáže lístek průvodčímu. Může ho použít na obě cesty. Průvodčí ale zavrtí hlavou a řekne jí, že si musí koupit nový. Přetáhla hodinu. Paní Vikovou to vyvede z míry. To nemůže být pravda. Zapomněla na čas? Stála tak dlouho u manželova hrobu? Podívá se na razítko: 12.58. Podívá se na hodinky. Jsou dvě. Trapné. Sklopí oči, stydí se, je to hanba, a jak hledá peníze v peněžence, mumlá, *to nebylo schválně, to nebylo schválně, to ne*. Peněženka leží pod košťátkem. Nemůže ji vydolovat. Vozy metra se zastaví v tunelu pod Volvatem. Nastoupí několik cestujících. Utvoří se fronta. Paní Viková málem upustí tašku, ale nakonec vytáhne pár mincí, dá je průvodčímu a ten jí podá platný lístek. Paní Viková se posadí na první volné sedadlo, oči sklopené, aby se vyhnula pohledu ostatních. Třeba si myslí, že chtěla podvádět. To je tak trapné. Opakuje si to pro sebe, *to je tak trapné*, celou cestu na stanici Majorstua, kde spěšně vystoupí. Nedostatečně oblečený muž z kaple se za ní dívá, než zahne po Sørkedalské a vpravo a ostatním ze své společnosti otevře dveře restaurace Larsen. Vyjdou do společenského sálu v prvním patře, kde je prostřen stůl s chlebičky obloženými krevetami, rostbífem, lososem a camembertem. Dvě servírky rozlévají bílé víno. Zpočátku je hovor tichý a těžkopádný. Po chvíli se ozve smích. Ke kávě se podává jablkový koláč se šlehačkou. Olaf Hall vstane a rozhlédne se po hostech. Jsou to přátelé a kolegové, ne jeho, ale Ragnhildini. Pijí hodně bílého vína, přestože mnozí budou za pár hodin účinkovat v divadelním představení. Otáčejí se k němu. Nenalije jim. Podívá se na Ragnhildina syna Bjørna, svého nevlastního syna. Necítí smutek? Už je dost velký na to, aby ho dal najevo. Olaf Hall ho na něm nevidí. Napije se vody a začne mluvit:

„Cestou sem jsem si všiml jedné paní. Lístek už jí neplatil. Myslela si, že jí bude platit i na zpáteční cestu, ale platnost vypršela. Napadlo mě, že to je v životě také tak. Žádné přestupní lístky nejsou. A to bychom si měli uvědomovat, dokud žijeme.“

Olaf Hall pozvedá sklenici. Je úplné ticho. Takový typ ti-cha, jakému se v divadle říká napjaté. Pak jeden starší herec zvedne sklenici a zavolá: „Bravo! Život je jako trať na Holmenkollen. První a druhá třída a k stání!“ Někdo si nemůže pomoci a zasměje se. Nevadí to. Olaf Hall přistoupí k Bjørnovi a zeptá se ho, zda půjdou domů spolu. Syn se na něj ani nepodívá. Už si domluvil něco jiného. Olaf Hall mu chce říct, ty sis něco domluvil na den matčina pohřbu? Ale nechá to být. Když syn vyjde ven, už nesněží. V čerstvě napadaném sněhu zůstávají jeho stopy.

Schůze výboru se konala 10. 11. 1948. Tajemnice se bohužel nemohla dostavit. Poprvé přišla nová členka, Maj Kristoffersenová, která na nás všechny udělala dobrý dojem.

Na programu byly dvě záležitosti ze schůze Pracovního výboru 20. října. Bylo rozhodnuto, že členky pobočky Fagerborg se stanou pomocnými sestrami na klinice ve Wergelandově ulici. Za získání finančních darů je stanovena provize (10 % z celkové částky). Předsedkyně podala zprávu, že pobočka přispěla částkou 20 korun na květiny na pohřeb herečky Ragnhild Hallové. Mnohokrát nám poskytla kulturní program. Dále byl prodiskutován návrh rozpočtu, ale konečné rozhodnutí bylo odloženo na příští schůzi.

Pobočka Fagerborg obdržela dopis od pana Henryho Karlsena, Grønnegate 19, s prosbou o vlněnou deku. Červený kříž disponuje několika přikrývkami v ceně 25 korun a pokusíme se panu Karlsenovi takovou přikrývku přidělit, pokud nám Sociální péče města Osla potvrdí, že takovou pomoc potřebuje.



Paní na hlídání

Maj Kristoffersenová zvoní u paní Vikové. Chvilí to trvá, než se otevřou dveře, a Maj Kristoffersenová pospíchá. Vedle ní stojí napjatě a tiše Jesper. Bez varování strčí ruku do otvoru na dopisy. Maj ho chytne za zápěstí a snaží se ji vytáhnout. Ruka však uvízla uvnitř. Nejde s ní pohnout. Anebo je to tím, že ji sevřel v pěst? Jen taktak že se nerozpláče. Dupne nohou. Je pět minut po sedmé. Začíná se v sedm. Má chuť dát chlapci pohlavek. Konečně uslyší v předsíni kroky paní Vikové. Chvilí je ticho. Jesper vytáhne ruku ze schránky a zastrčí si do kapsy sušenku. Paní Viková otevře, podívá se na Jespera, který znovu stojí vzpřímeně a tiše s rukama za zády.

„Že by přišel pošťák?“ zeptá se paní Viková.

Jesper neodpoví.

Maj syna skoro strká před sebe.

„Může u tebe zůstat tak dvě hodinky?“

„Něco se děje?“

„Schůze Červeného kříže. A Ewald zase musel zůstat v kanceláři.“

„Tak dlouho?“

„Mají hodně práce s tím výročím.“

„Jesper tu samozřejmě může zůstat. Jestli chce.“

„Ty jsi už začala péct na Vánoce?“

„Mám ráda, když je napečeno s předstihem.“

„Já také. Děkuji mnohokrát!“

Maj Kristoffersenová sbíhá po schodech.

Paní Viková jde s Jesperem dovnitř a zavře dveře. Sednou si v kuchyni. Tam je paní Viková nejradši. Tam se jí líbí nejvíc. Ostatní místnosti jsou příliš velké. Nachystá oběma štávu. Jesper neříká nic a sklenice se ani netkne. Paní Viková ho pozoruje. Jako by byl ten chlapec stydlivý nebo vzdorovitý. Jesper je něčím divný. Těká pohledem. Nikdy jím na ničem neutkví. Paní Vikovou napadne, jestli neuvažuje, kudy by utekl. Copak se mu tady nelíbí? Bojí se něčeho?

„Těšíš se na Vánoce?“ zeptá se.

Jesper neodpoví.

„Co si přeješ?“

Ani teď neodpoví.

„Máš hlad?“

Tentokrát na odpověď nečeká. Ohřeje na pánvi nějaké zbytky a talíř postaví před Jespera. Chlapec nejí.

„Co je s tebou?“

Že by se usmál? Ne, byla to spíš grimasa, přelétla mu přes obličej. Paní Viková se opře lokty o stůl, aby mu byla blíž.

„Ty si asi nepamatuješ pana Vika, mého manžela, víd? Ne, to jistě ne. Byl tak nerozumný, že umřel ve chvíli, kdy skončila válka. Spadl na ulici jak široký tak dlouhý a konec. Byl veterinář. To znamená doktor pro zvířata. Ale za války musel operovat i lidi. Ve vši tajnosti. Co k tomu ještě říct? Víš, kde je vysoká škola veterinární? Není to daleko odsud. Pracoval tam. A víš, co tam mají v chladírně? Mrtvá zvířata. Někdy některé přinesl domů. A občas ještě nějaké dostanu. To, co máš na talíři, jsou kousky telete.“

Jesper posouvá kousky masa ukazováčkem.

„Já taky padám,“ řekne.

„Ty padáš?“

„V noci.“

„A pak vstaneš a jdeš?“

„Ne.“

„Ale jak padáš? Z postele?“

„Když spím.“

Jesper začne jíst. Jí, dokud není talíř prázdný, a vyprázdní i sklenici.

Pak se důkladně oblečou a jdou na dvůr. U sušáku, kde visí šňůry v těžkých bílých obloucích, stavějí tři kluci z čísla 123 b sněhuláka. Paní Viková chce Jespera dovést k nim, ale ten se brání. Je silnější než ona. Celé jeho tělo se vzpírá nechutí. Vráť se raději zase nahoru. Posadí se do obývacího pokoje. Je tmavý. Nábytek je hnědý a zelený. Na stěnách visí obrazy, v nichž také není žádné světlo. Jen velký polštář na pohovce je žlutý, se čtyřmi střapci v každém rohu. Jesper si sedne vedle něj. Nohy mu trčí do vzduchu. Jedna ponožka, levá, má na patě díru. Paní Viková myslí na to, jaký mohla mít život. Myšlenku zaplaší, vezme pár ponožek po mužovi a natáhne je Jesperovi na ty, které už má.

„Nezahrajeme si něco? Kostky?“

Jesper zavrtí hlavou.

„Anebo si vyložíme pasiáns?“

Jesper sevře pěsti a dívá se jinam.

Paní Viková se posadí do ušáku, který je pořád cítit tabákem, toho oděru se asi už nikdy nezbaví, přestože křesla vyhodila a koupila nová, moderní, která se mnohem snadněji udržují, i když se v nich nesejí tak pohodlně. Ale ušák si nechá. Stýská se jí po ohníčku, který se tak náhle objevoval v hlavičce dýmky. Tak je veterinář stále přítomen jako vůně, jako kadidlo, jako skvrny. Pak si paní Viková musí odskočit. Hodí se jí to i proto, že si na chvíli odpočine. Není snadné být s Jesperem pohromadě, i když jen sedí a kouká. Něco v něm člověka stravuje. Když se vrátí do pokoje, Jesper si pomalu listuje v knize, kterou si tam našel. Paní Viková jde blíž. Je to *Soudní lékařství* od Francise Harbitze s osmdesáti menšími ilustracemi a čtyřmi celostránkovými. Jesper zkoumá

obrázek chlapce se zavřenýma očima, otevřenými ústy a stopou pneumatiky ve tváři. Nehne brvou. Je stejně zaťatý jako obvykle. Paní Viková mu vytrhne knihu a vrátí ji na polici. Pak pustí rádio. Nejdřív v něm chrčí. Pak je slyšet šumot mezi stanicemi, mezi městy, ale brzy se nese pokojem jasný zvuk piana, jednoduchá melodie, melancholická a zároveň odlehčená. Jako by se klaun chtěl hrou zbavit svého žalu. Otočí se na Jespera. Položil si žlutý polštář do klína a zabořil do něj lokty. Dokonale se uklidnil. Zavře oči a pociťuje klid.

Výbor se sešel 15. 11. u předsedkyně.

Jelikož místopředsedkyně, slečna Dagny Scheldeová, požádala o uvolnění z funkce, její místo obsadila paní Berit Nordkleová. Náhradnice paní Ingrid Arnesenová postoupila do výboru jako stálá členka a novou náhradnicí se stala slečna Løvsethová. Všechny jsme se shodly na tom, aby se Maj Kristoffersenová stala účetní, k čemuž se ochotně zavázala. Předsedkyně zdůraznila, jak je důležité, aby členky výboru chodily na schůze včas.

Tato schůze byla svolána za účelem projednání několika věcí, jež byly na pořadu Pracovního výboru, především návrh rozpočtu na příští rok.

Bylo rozhodnuto takto:

<i>20 vánočních balíčků po 20 korunách</i>	<i>400 korun</i>
<i>Příspěvek do půjčovny</i>	<i>500 korun</i>
<i>Příspěvek na kojenecké vybavičky</i>	<i>500 korun</i>
<i>Příspěvek na jesle</i>	<i>500 korun</i>
<i>Do rezervního fondu</i>	<i>1 000 korun</i>
<i>Na průběžné výdaje</i>	<i>350 korun</i>

Ve výboru se diskutovalo o tom, jaké dárky by náš okruh členů měl obstarat, ale prozatím byl pouze vyčleněn obnos. Časem se pokusíme zřídit při naší pobočce jesle. Podobně bylo schváleno rozhodnutí zakoupit zdravotní potřeby a pomůcky k půjčování.

Pobočka poskytne 7 žen, které se vyškolí jako pomocné zdravotní sestry na klinice ve Wergelandově ulici, tento počet byl dohodnut už dříve.

Předsedkyně podala zprávu o tom, že rybářské rodině v Nordlandu, která přišla o všechno následkem požáru, byly zaslány pletené výrobky a oděvy.



Prémie

MUDr. Per-Fredrik Lund už vyšetřil vrchního, číšníky, kuchaře, pokojské a barmana. Všichni kromě barmana, jehož trápí zkrácené šlachy v levém předloktí, jsou očividně v dobré formě, rozhodně jim nehrozí bezprostřední nebezpečí, to znamená, že zítra ráno nezemrou. Doktor Lund by ale stejně ocenil, kdyby se o sebe více starali. Svůj podíl viny na tom má válka. Pořád ještě v těle ulpívá jako poslední vzdorovitý okupant. Ale špatná strava, zlozvyky a kouření také hrají roli. V míru se lidé chovají bezostyšně a po pěti hubených letech si to samozřejmě zaslouží. Nechce je soudit. Radost bezostyšná je. Jenže kdo má radost, tloustne. A to není dobře. Mír vyžaduje i disciplínu. Sám běžel před válkou sedmkrát celostátní závod na 400 metrů a je nositelem odznaku Norského atletického svazu za odvalu. MUDr. Per-Fredrik Lund je závodní lékař v hotelu Bristol a jednou za rok, v prosinci, zaměstnance prohlédne. Už zbývá jen pianista. Jmenuje se Enzo Zanetti a pochází z Itálie. Tmavý, trochu sehnutý muž vejde do ordinace a posadí se. Položí si kabát a klobouk do klína a chystá se zapálit si cigaretu. Doktor zvedne ruku a pianista zastrčí balíček cigaret zpátky do kapsy.

„Promiňte.“

„Můžete si zakouřit venku.“

„Měl bych s tím přestat.“

„Ano, souhlasím.“

„Neměl jsem vůbec začínat.“

„V tom se také shodneme. Ale jedno po druhém. Nejdřív skončíte a pak si dáte pozor, abyste znovu nezačal.“

Doktor Lund mu změří krevní tlak, odečte puls a poslechne si plíce. Žádné dobré zprávy. Ve prospěch muzikanta mluví jen to, že nemá nadváhu. Naopak je příliš hubený. Dají se mu spočítat žebra. Ani to není výhoda. Také pozůstatek války. Mír je uměřenost. Mír je zlatá střední cesta.

„Stravujete se řádně, pane Zanetti?“

„Bydlím sám.“

„Chápu. Ale i tak byste mohl jíst zdravě a pravidelně.“

„Jím hlavně v noci.“

Doktor Lund se posadí a zapisuje si něco do papírů.

„Ostatně jak se stalo, že jste se ocitl v Norsku?“

Enzo Zanetti pokrčí rameny a vzhledne:

„Jeli jsme s jazzovým orchestrem na turné. Původně jsme chtěli pokračovat do Ameriky. Pak začala válka, orchestr rozpustili a já jsem zůstal tady.“

Má jemný, měkký přízvuk, jednotlivá slova ve větách stoupají nebo klesají.

„Mluvíte dobře norsky,“ pochválí ho doktor Lund.

„To ne, pořád to je, jako když cvičím nový repertoár. Ještě neumím všechny noty.“

„Měl byste mít víc pohybu.“

„Myslíte chodit na procházky?“

„To by bylo dobré. Anebo trochu běhat. Nemusíte běhat rychle. Hezky si procvičit dech.“

„Zkoušel jsem lyžovat, ale pořád jsem padal. Prostě jsem se nenarodil s lyžemi na nohou jako Norové.“

„Hlavně se musíte hýbat. Co jinak, trápí vás něco?“

„Hosté.“

Doktor Lund se zasměje a vstane.

„Ano, to věřím.“

Popřej si navzájem hezké Vánoce. Enzo Zanetti si vezme kabát a šálu a vyjde do bílých ulic. Doktor Lund ho pozoruje z okna. Pianista se zastaví za nákladním autem s topným dřívím a zapálí si cigaretu. Než se mu to podaří, vypotřebuje několik sirek. Do ordinace vejde ředitel Brun a posadí se.

„Můžou mí zaměstnanci pracovat naplno?“

„Myslím, že ano. Ale pokud je mám prohlédnout důkladně, musí sem přijít individuálně, o své vůli.“

„Tak to by se sem měli objednat sami.“

„Jak si přejete.“

„A co můj pianista?“

„Je trochu unavený.“

„Je pro mě hodně cenný. Přitahuje lidi.“

„Je osamělý.“

„Takovou diagnózu bych taky uměl stanovit. Všichni, co hrají *táflmuzik*, jsou osamělí.“

Ředitel Brun si sundá sako a košili. Je lehce cítit potem. Voda po holení to nepřekryje. Břicho mu visí přes opasek. Doktor Lund ho poslouchá a měří.

„O vánočních prázdninách se věnujte rodině,“ řekne.

„Jak jste to nazval? Prázdniny?“

„Už nejsme žádní mladíci.“

Ředitel Brun se náhle zatváří vážně.

„Je mi něco?“

„Většina všeho, co máte, je trochu vyšší, než má být, příteli. Krevní tlak, puls, váha. Přesně jako vloni.“

„Tak to je dobré! Takže můžu mít na své zaměstnance stejně vysoké nároky, jaké mám na sebe?“

„V tom se trochu neshodneme.“

„Jak to?“

„Běhal jsem čtyřstovku za 49,9. Po svých pacientech to ale nevyžaduju.“

„To bude tím, že od doby, kdy jste běhal tak rychle, už uplynulo pár let, příteli.“

Ředitel Brun se oblékne. Doktor Lund si balí své nástroje. Pak se podívají z okna a dole na rohu pořád stojí Enzo Zanetti a kouří. Svítí na něj studené, nízko visící slunce. Stíny jsou ostré a táhnou se do větší dálky. Kolem spěchají lidé s plnými síťovkami v rukou a dárky v podpaží. Všechno je skoro tak, jak to bývalo. Mládež nese na ramenou lyže. Jejich smích se zvedá nad veselými tvářemi jako obláček.

„Často se zamyslí,“ řekne ředitel Brun.

„Třeba si procvičuje norštinu.“

„Ten jeho akcent je milý. Kromě toho je to umělecká duše. Na rozdíl od nás.“

„Co to znamená?“

„Je hlubokomyslný, Pere-Fredriku.“

Ředitel podá doktorovi obálku s hotelovým emblémem, vánoční prémie. Enzo Zanetti vzhledne a oba muži ve druhém patře odstoupí od okna. Pianista zavře oči. Myslí na ženy. Myslí hlavně na ně. Musí si co nejdříve najít ženu. Většina žen v Norsku s ním vydržela chvíli, a pak je najednou konec. Nabídnou mu malíček, ale zbytek ne. Dělají se vzácnými. Mohl by zajít do té vyhlášené uličky Tollbugaten nebo zavolat jedno z těch čísel, co má k dispozici barman, ale tak hluboko ještě neklesl. Platit za radost není žádná radost. Ale pokud někoho nenajde, nebude zbytí. Domů je příliš daleko. Nezapomíná tam sice posílat peníze, ale ani tyhle Vánoce se tam nedostane. Enzo Zanetti se pokřičuje, cigaretu zahodí do sněhu a ohýnek zmizí v černé dírci. Kráčí po třídě Karla Johana kolem vánočních výkladů, které ho nijak neoblaží, i když většina obchodů má i zboží, které donedávna chybělo. Pokračuje dál a zastaví se na téměř prázdném Radničním náměstí. Rád tam postává. Rád pozoruje práci v Akerských dílnách. Rád se dívá na jeřáby s modrými kabinami. Připomínají prehistorická zvířata, kostry, zvláště v zimě, kdy je pokrývá sníh a jinovatka. Rád pozoruje kouř, ostré plameny a nedokončené lodě v docích. Rád poslouchá pneumatická kladiva. Probouzí to v něm hořkosladký stesk. Modrý tón exilu. Otočí se k pevnosti Akershus

a vidí žluté přístavní jeřáby a muže, kteří vykládají bedny s Marshallovou pomocí z parníku společnosti Cormack. Chvíli se rozhlíží po fjordu, který se v této části dne, pokud je jasné nebe, barví dočervena až k majáku Dyna a k Nesoddenu. Do Enza Zanettiho se dá zima a pospíší si do Automatu, kde si může sám posloužit z pípy ve stěně, a tak si užít jediný přerych v tomto melancholickém městě, s nímž už žije v plném souznění. Nicméně vypije jen jednu sklenici a k ní vykouří jednu cigaretu. Často říká: Piju, jen když pracuju. Když je hluk u okolních stolů příliš hlasitý, vrátí se do hotelu Bristol. Dole v zaměstnanecké šatně se převlékne do smokingu. Už slyší hlasné hlasy od baru a smích u stolů. Prosinec je hrozný měsíc. Nejhorší jsou opilci a děti. Pianista stojí před zrcadlem, upravuje si motýlka a uhlazuje vlasy. Stopy v obličejí nenechávají nikoho na pochybách. Je mu čtyřicet let. Kolik stesku dokáže tvář snést? Na jak velké vzdálenosti je v obyčejném srdci prostor? Je to nalomený život. Dny s cizím akcentem. Rozhodne se, že začne s *Bílými Vánocemi*. Cestou nahoru potká Ainu Strandovou, pokojskou z Tvedestrandu, jejíž hlas připomíná smirkový papír a barva vlasů makový květ. Skončila jí směna, ale pianistu hned nepustí.

„Byl jsi taky na prohlídce?“ zeptá se.

„Ano.“

„Našel ti doktor něco?“

„Nevím o ničem. A tobě?“

„Doktor mi řekl, že mám zatuhlou páteř, ale to jsem věděla už předtím.“

„Ty máš zatuhlou páteř?“

„Protože musím zvedat matrace. Sáhni si.“

Pokojská Aina skloní hlavu a zvedne své ohnivé vlasy. Zádá tvoří hladký oblouk. Takový pohled! Ale Enzo Zanetti váhá. Začne být netrpělivá, vezme ho za ruku a položí ji na příslušné místo. Pianista ucítí teplou, trochu vlhkou pokožku. Cítí puls, její měkký metronom.

„Máš jemné prsty,“ řekne pokojská.

Enzo Zanetti pokojskou odstrčí, než bude chtít víc a bude zase odmítnut. Použil však příliš velkou sílu. Aina málem spadla. Opřela se o stěnu a zděšeně se na něj podívala. A pak, než se k němu otočila zády, se její pohled změnil v opovržení. Enzo Zanetti stoupá po schodech. Jsou strmější než jindy. Ne, nezačne *Bílými Vánoce*mi. Nějaké pako si o tu odrhovačku stejně během večera řekne a zahrát ji dvakrát prostě nedokáže. Radši otevře sérii svou oblíbenou písni *Undecided*, kterou se naučil cestou do Ameriky, když uvízl v Norsku. Možná i zazpívá:

*First you say you'll play
And then it's no
Then you say you'll stay
That's when you go
You're undecided now
So what are you going to do.*

Na posledním schodu se Enzo Zanetti zastaví a vykouzlí na tváři úsměv kavárenského pianisty. Má ho hluboko v sobě. Pak zaujme místo u křídla. Smích a hlasy pokračují dál. Tak to má být. On jen vytváří pozadí. Nejbližší je mu teď vánoční stromek. Mohli by si vyměnit místo. Ještě jednou si to rozmyslí a zahraje *Gymnopédii* č. 1 Erika Satieho, kterou slyšel hrát v rádiu předchozího večera. Ani si nevšiml, že hosté v Bristolu úplně ztichli a vzpřímeně poslouchají tóny, které patří zároveň do cirkusu i do kostela.

ZÁPIS ZE SCHŮZE PRACOVNÍHO VÝBORU 6. 12. 1948

Pobočka Frogner ústy předsedkyně paní Heideové přednesla návrh, aby se jejich pobočka, protože má na svém území kliniku Červeného kříže a Domov sester, přednostně postarala o vylepšení a modernizaci Domova sester, který je v dezolátním stavu. Jejich rozpočet se však pohybuje v minusových číslech, takže je

vyloučeno, aby byl zatížen dalšími výdaji. První položka byl návrh na pořízení stroje na škrabání brambor, který je nyní k dostání. Stojí 1 700 korun, pobočka Frogner může zaplatit 500. Návrh osobně doporučený paní Galtungovou, aby každá z 12 poboček města Osla zaplatila 100 korun, byl přijat. Peníze je třeba poslat paní Scheelové s poznámkou, k jakému účelu mají sloužit. Dále bylo navrženo, aby v Domově sester každá pobočka dala do pořádku a starala se o jeden pokoj, který by pak nesl jméno příslušné pobočky. Padlo i rozhodnutí, že bytový architekt (momentálně jedna paní) propočte náklady a podá návrh na zařízení, které bude třeba nahradit.

Dárkové vánoční balíčky se budou jako předchozí roky posílat do domovů pro důchodce a do dětských domovů v Oslu.

Byla předvedena dětská postýlka podle vzoru dánského „cestovního košíku“. Dodací lhůta asi tři týdny. Dětská sestra vypracovala formulář žádosti, jakož i seznam vybavení. Od nového roku je třeba při rozdělování kojeneckých výbaviček odevzdat přidělové kupony na ošacení.

Po schůzi se konala slavnost ve společenské místnosti Domova sester, která byla pro tuto příležitost vyzdobena svíčkami a květinami. Paní Galtungové byla předána nádherná stříbrná mísa s nápisem, předsedkyní byla od roku 1944. Dar předala paní Bergová a doprovodila předání srdečným děkovným proslovem. Pěknou řeč přednesla i vrchní sestra Domova sester. Paní Scheelová poděkovala za celý výbor. Paní Diesenová připravila resumé celého předsednického období. Zúčastnila se i minulého střídání předsedkyně. Nakonec pozvala nově zvolenou předsedkyni. Paní Molstadová poděkovala jménem Péče o dítě a předala květiny. Nakonec paní Galtungová poděkovala za veškerou prokázanou pozornost.

Za pobočku Fagerborg se zúčastnila a zapsala paní Dr. Lundová.



Seznam přání

Maj Kristoffersenová vezme Jespera za ruku, když vcházejí lítacími dveřmi do velkého obchodního domu Steen & Strøm na rohu Princovy a Královny ulice, 12 000 čtverečních metrů na sedmi podlažích, která se po válečném nedostatku, kdy obchodní dům nacisté zavřeli, začínají probouzet k životu. Obchodní dům je měřítko svobodné společnosti. Obchodní obrat je demokratická volba, která se provádí každý den, nejen jednou za čtyři roky. Čím více zboží, tím jsme svobodnější. Nakupuje se. Prodává se. To je zdravé všelidové hlasování. Ale mezi slevami jsou ještě dlouhá období. Stejně je tu podle Maj Kristoffersenové všeho víc než dost. Opravdu člověk potřebuje všechno tohle, co přísně vzato vlastně nepotřebuje? Maj Kristoffersenová se rozhodně bez většiny těch věcí dokáže obejít. Přesto se zastavila ve světle, jež je oblévá, a ve sladké vůni parfumerie v přízemí. Ta vůně se rozlévá po celé budově, možná i po městě, a všechno tak připomíná slavnost, bezstarostnost a sny, *Soir de Fête, My Sin, Fille d'Eve, J'aime a Heure bleue*. Pak si uvědomí, že ji Jesper táhne. Táhne ji zpátky do světa. Všiml si jezdících schodů. Chce tam. Pevně ho chytne. Jezdící schody jsou nebezpečné. Děti na ně musí v doprovodu dospělých. Jsou nebezpečné i pro dospělé. Četla v novinách o jedné paní, které

se zachytily šaty mezi schody, a ty se nezastavily, až z ní zbyla jen hlava. Stalo se to sice v cizině, u Harrods v Londýně, ale stejně. Dojdou ke krátké frontě, která se utvořila dole u schodů. Někteří světáci prostě jen postaví nohu na schod a jedou. Mnozí váhají a nechají sebevědomí dole. A ještě další to vzdají a zůstanou v přízemí anebo najdou schodiště, které stojí bez hnutí. Na řadě je Maj s Jesperem. Jesper neváhá. Táhne matku s sebou. Jako by nastupovali do letadla. Stoupají. Stoupají šikmo vzhůru do vesmíru obchodního domu. I zábradlí s nimi jede. Jesper se směje. Jesper se nesměje každý den. Pak vystoupí. To je ještě náročnější než nastoupit. Stojí na stejném schodu a drží se za ruce. Líbí se jim to. Mohlo by to trvat déle. Počítají. Přistanou na planetě sportovního zboží. Maj tam koupí Ewaldovi dárek pod stromeček, modré návleky. Nebude mu padat sníh do pohorek, takže se nebude moci v neděli vymlouvat, že nemůže ven. Ale Jesper chce výš. A Maj je dobře naložená. To proto, že Jesper je vstřícný. Dobře naložení jsou oba dva. Je to vzácnost. Dojedou na jezdících schodech k další planetě: dámská konfekce. V nejbližším rohu visí šaty *the new look*, řada dlouhých rób. Nové je to, že sice vypadají jako ty staré, ale jiným způsobem. Staré se změnilo v nové. Dior. Maj Kristoffersenová nemůže odolat. Dojde ke stojanu a opatrně se probírá kreacemi. Odhrnuje větve poslední módy a zachází stále hlouběji do lesa krásy. Jesper kulí oči. Chce jít s ní. Přistoupí k nim prodavačka na vysokých podpatcích, a jak vrací ramínka na místo, zákaznici si pátravě měří.

„Mohu něčím posloužit?“

Není možné přehlédnout sice zdvořilou, ale přece jen povýšenost v prodavaččině pohledu. Nejspíš si myslí, že Maj Kristoffersenová na takové šaty nemá.

„Chtěla bych si zkusit ty modré,“ řekne Maj.

Prodavačka si ji znovu změří, ale ani tentokrát proto, aby odhadla správnou velikost. Pak je dovede ke zkušební kabině a opatrně přehodí šaty přes opěradlo židle.

„Kdybyste potřebovala poradit, jsem vám k dispozici.“

Prodavačka zatáhne závěs, ale její stín zůstává hned za ním. Stín nemizí. Hlídá je? Maj si sedne. Obličej má horký. Je celá rozpálená. Takové to tedy je. Jesper ji bedlivě sleduje. Něco tajemného tuší. Nechce to propásnout. Už dávno jí nebyl tak nablízku, tak *přítomný*. Maj se podívá na cenovku připravenou k lemu u krku: 1 865 korun. Nevěří svým očím. Je to víc, než bývá zisk z tomboly Červeného kříže. Srdce se jí zastaví. V konečcích prstů ji brní.

„Co si počneme?“ zašeptá.

Jesper vezme šaty do ruky a Maj málem vykřikne. Co když je poškodí? Co když je zadrhne a uvolní se nit? Bude je muset zaplatit. Ale Jesper šaty nepoškodí. Místo toho je opatrně podá matce, která se začne svlékat, až před ním stojí jen ve spodním prádle, a vklouzne do přiléhavé, měkké látky. Je jí třicet dva let a pořád má hezkou postavu. Podívá se na sebe do zrcadla. Šaty jí sedí jako ulité. Zatočí se. Zatančí. S těmi tmavými vlasy by klidně mohla být lehkonohá Francouzka. Jesper se rozesměje.

„Jak vám jsou?“ ptá se prodavačka za závěsem.

„Tak úplně mi nepadnou,“ řekne Maj Kristoffersenová.

„Nepadnou? Mám přinést jiné číslo?“

„To ne, ale nejsou pro mě. Jsou...“

„Nejste v negližé?“

„Ne. Já...“

Prodavačka odhrne závěs a nahlédne dovnitř.

„Musíte se na ně podívat na světle!“

Vytáhne Maj Kristoffersenovou ven, kde stojí několik žen, dívají se na ni a neodvážejí se pohnout, otočí se k ní, usmívají se, ale některé závistivě, možná i podezřívavě. Copak tahle má na takové mistrovské krejčovské dílo? To nemá. Maj má pláč na krajíčku. Nemůže se nějak té modré nádhery, té nové módy zbavit? Chce zpátky své staré šaty. To je všechno. Je Maj Kristoffersenová z Fagerborgu. Zastaví se před velkým zrcadlem, které stojí šikmo u stěny pod lampou se žlutým světlem. Prodavačka jí zatáhne zip až nahoru, podívá se jí přes rameno do zrcadla a vidí totéž, ale jinýma očima.

„Vy říkáte, že vám nejsou?“

Maj Kristoffersenová se dívá jinam. Jesper stojí ve zkušební kabině a sleduje je. V jednu chvíli se tváří zoufale a rozzlobeně. Matka si musí pospíšet, než bude pozdě. Musí to prodavačce dát na srozuměnou. Musí jí říct, jak to je.

„Jsou moc drahé.“

„To nejsou. Vždyť je to Dior! To jste si snad všimla, ne?“

Maj se spěšně vrací do zkušební kabiny, zahanbená a zarytá, rychle se převlékne a šaty podá prodavačce, která si ji znovu změří.

„Ale měla byste vědět jednu věc, paní.“

Jesper vezme matku za ruku a stiskne ji. Maj sklopí hlavu. Prodavačka k ní přistoupí blíž.

„Ještě nikomu ty šaty tak neslušely jako vám.“

Maj Kristoffersenová se na ni podívá a zrudne. Pocítí náhlou podivnou radost. Už dávno nic takového nezažila, je na sebe pyšná a připadá si lehce. Chce něco říct, poděkovat, ale než to stačí vyslovit, odtáhne ji Jesper k jezdícím schodům, které je dovezou zpátky na zem. A tam, ve voňavém oparu parfumerie, si Maj vzpomene, kvůli čemu tu jsou, nejen aby koupili Ewaldovi návněky, ale i dárek pro ni. Vytáhne portmonku, skloní se a odpočítá Jesperovi přesně čtyřicet dva korun. Drží je oběma rukama.

„Teď dojdí k pultu a kup 4711. A popros tu paní, aby ti lahvičku hezky zabalila. Dokážeš to?“

„Ano.“

„4711.“

„Je to voňavka. Pamatuješ si to?“

„4711. Voňavka.“

„A já se otočím, abych neviděla, co od tebe dostanu pod stromeček.“

Maj Kristoffersenová se napřímí a dívá se na druhou stranu. Slyší Jespera, jak odchází k pultu. Trvá to dlouho. Málem to nevydrží a podívá se přes rameno. Třeba to syn nezvládne. Ale nepodívá se. Slíbila, že se nebude dívat. Slib dodrží. Mís-

to toho pozoruje vánoční stromek uprostřed haly. Vtom si s děsem vybaví Nový rok, kdy bude muset zamést všechno spadané jehličí nejen v pokoji, ale v celém bytě. Někdy najde jehličky ještě při jarním úklidu. Člověk se jich prostě nezbaví. Jsou takové prokletí. Stejně ale doufá, že Ewald vyrazí na nákup včas a dostane co největší stromek. Pak se Jesper konečně vrátí. Nezastaví se. Pokračuje kolem ní k otočným dveřím, stejně nebezpečným jako jezdící schody. Maj četla o jedné paní, která musela chodit dokola celé hodiny a nakonec tam uvázla. Bylo to taky v obchodním domě Harrods, nebo možná v kodaňském Magasin du Nord. Rozběhla se za Jesperem a vyšli spolu do Princovy ulice. Jsou dvě hodiny. Už nesněží. Mraky na obloze odplouvají pryč. Nebe nad Oslem je jasné. Jesperovi stoupá od úst bílá pára. Podá matce malý flakonek.

„Oni ti ho nezabalili?“

Jesper zavrtí hlavou a rychle si strčí ruce do kapes.

„Požádal jsi o to?“

Jesper kývne. Teď zavrtí hlavou Maj Kristoffersenová.

„To od nich nebylo pěkné. Tak si ho zabalíme sami.“

Uloží kolínskou do tašky. Dojdou k Národnímu divadlu a jedou metrem na stanici Valkýra. Jesper rád stojí vpředu. U řezníka Melsoma koupí pět vepřových karbanátků. Jeden pro Jespera, jeden pro Maj a tři pro Ewalda, pokud alespoň dnes stihne být doma na večeři.

Schůze se konala u paní Lutkenové dne 9. prosince. Bylo přítomno všech pět členek výboru. Paní Nordklevová přečetla zprávu z poslední schůze Pracovního výboru. Padlo rozhodnutí poskytnout 100 korun na nákup stroje na škrábání brambor pro Domov sester, jak učinily i ostatní pobočky, a účastnit se úpravy a modernizace Domova sester.

Paní Lutkenová mezitím navštívila hlavní zdravotní sestru farnosti, Inger Bø, aby se jí zeptala, zda by bylo možné získat od farnosti prostor pro plánovanou půjčovnu zdravotních pomůcek. Jelikož to nebude možné, slíbila předsedkyně, že prověří jiné

možnosti. Paní Lutkenová dostala za úkol zjistit, kolik by stálo pořídit potřeby, jež nám byly doporučeny.

Co se týče půjčovny kojeneckých výbaviček, hlavní sestra farnosti vyjádřila mínění, že nebude nutně třeba, a tak se výbor usnesl, že rezervních 500 korun vyčleněných na tento účel by bylo možné použít pro účely půjčovny zdravotních pomůcek.

Pokud jde o jesle, dostalo se paní Lutkenové informace, že ve farnosti se chystá otevření mateřské školky. Paní Nordklevová slíbila napsat na stavební odbor na radnici, zda by bylo eventuálně možno v nové budově vyčlenit místo pro jesle.

Jelikož nadále trvají jisté nejasnosti ohledně hranic naší pobočky, slíbila slečna Aaslandová dotázat se v kanceláři Červeného kříže v ulici Frederika Stanga, zda by se mohla tato věc vyjasnit.

Letos rozdělíme potřebným 22 vánočních balíčků po 20 korunách dle doporučení hlavní sestry farnosti. Příspěť slíbili: řezník Melsom, lahůdkářství Smør-Petersen a pekárna Samson.



Vánoční nálada

„Co si myslíš o tom pianistovi?“

„Vypadá opuštěně.“

Doktor Lund se přisune blíž ke své ženě.

„O jeho hudbě myslím.“

Manželé sedí u rohového stolu v Bristolu, popíjejí koktejl, pak se přesunou do Maurského sálu, kde si dají vydatnou večeři. Lékaře to bude stát vánoční prémie. Má na sobě smoking a upíjí manhattan. Tove Lundová má dlouhou šedou sukni, bílou blůzu a šál a vychutnává si suché martini.

„Hudba je, jak má být,“ řekne.

„Chceš říct, že je trochu moc hlučná?“

Jeden druhého sotva slyší. U baru panuje radostný optimismus. Začíná zvláště hlučná doba. Doktor pozoruje rozkurážené muže, kteří mají v jedné ruce cigaretu, sklenici drží v druhé, gestikulují třetí a mluví jeden přes druhého. Zaslouží si to. Hlavně aby se z toho nestal zvyk. Hlavně aby sem nechodili každý večer a nechovali se velkopansky. Má svoje motto: Skutečné štěstí ti přináší pravidlo, nikoli výjimka z něj. Když to však promyslí do větší hloubky, úplně to nesedí. Copak nebyl nejšťastnější, když vytvořil norský rekord na 400 metrů? Norský rekord není pravidlo. Však štěstí také

není totéž co radost. Doktor Lund by to formuloval takto: Pravidlo je radost a výjimka je všechno ostatní. Jeho žena ho vezme za loket a kývne směrem ke dveřím.

„Víš, kdo to je?“

Doktor Lund se podívá směrem k šatně, ale nezná nikoho. Zasměje se:

„Ne. Tihle pánové vypadají všichni stejně.“

„Ten trochu při těle. Vlastně hodně při těle. Asi sem chodí dost často. Ewald Kristoffersen.“

„Manžel Maj Kristoffersenové?“

„Ano. Ostatně je teď naše nová pokladní. Mají myslím problém se synem.“

„Jaký problém?“

„Je vzpurný. Zuří. Močí na dvoře.“

„Nechodí do školy?“

„Je trochu... pozadu.“

Oba sedí chvíli beze slova a sledují Ewalda Kristoffersena pohledem. Je ve společnosti několika mladších mužů, pravděpodobně kolegů. Podají kabáty šatnářce a razí si cestu k barovému pultu, kde už stojí připravené sklenice. Rychle je vyprázdní a hned dostanou další. Tím se vysvětluje, proč má barman zkrácené šlachy v levém předloktí. Doktor Lund je rád, že má zodpovědnost jen za zaměstnance a ne za hosty.

„Vysoký krevní tlak,“ řekne.

„Kdo?“

„Ten Ewald.“

„Tady nejsi v práci, Pere-Fredriku.“

Pak je přijde vrchní vyzvednout. Podává se večere. Následují ho do Maurského sálu. Jsou rádi, že nechávají hluk za sebou. Když se jí, naštěstí není třeba tolik mluvit. Člověk může nanejvýš *konverzovat*, a sice potichu. Mnohmluvnost a hlučnost lidí má na svědomí válka. Pět let člověk musel ztišovat hlas. Teď ho může konečně zesílit. Doktor Lund kráčí za svou ženou a pořád ještě mu dělá pohled na ni radost. Enzo Zanetti zvedne ruce a rychle vzhledne, když paní Lundová přejde

kolem, uvidí doktora, krátkým kývnutím se spolu pozdraví, pak znovu hraje *Tichou noc*, i když to nikdo neslyší. Doktor mu vlastně mohl dát nějaké pilulky proti bolesti. Nebo něco na spaní. Měl si mu říct. Pak za sebou ucítí lva salonů, už si povolil kravatu, pokaždé chce slyšet toho Armstronga. Nemá nějaký nápad i na dnešní večer? Enzo Zanetti si dává pozor, aby se s ním nesetkal pohledem. Raději se usměje na dvě dámy středního věku u schodů, které upíjejí čaj, nechaly si na hlavě klobouky a působí trochu starosvětsky a ztraceně. Zahraje jim *We'll meet again*. Stejně ale nic neuslyší. Ne, ten lev salonů míří jen na toaletu a pevně se přidržuje lesklého zábradlí, potácivě sejde ze schodů do Cirkusu Sedma, jak tomu ti vtipáلكové říkají. Když se vrátí nahoru, má učesané vlasy a utaženou kravatu, ale zapomněl si zastrčit jeden cíp košile. Tak ubíhá večer. V devět hodin si Enzo Zanetti dá přestávku, vyjde ven a zapálí si cigaretu. Je chladno. Je mu zima. Měl si vzít kabát. Ale stát venku mu dělá dobře. Ostré světlo pouličních lamp ještě prohlubuje tmu. Náhle ho někdo popadne a zatáhne ho za roh. Nepodaří se mu vymanit. Musí být nejméně dva. Jestli ho chtějí obrát, moc toho nenajdou, dokonce ani vánoční prémie ne. Jeden z nich mu vytrhne cigaretu a zamáčkne mu ji do hřbetu levé ruky. Enzo Zanetti vykřikne, ale ten druhý mu podrží dlaň na ústech a není slyšet nic. Pianista se jim snaží vykroutit. Dostane ránu do žaludku, ještě jednu, pak do ledvin, schoulí se na zemi, ale oni ho znovu zvednou. Ten, který ho bije, se nahne blíž, rozmáchne se a udeří. Enzo Zanetti, kavárenský pianista, vrazí týlem do zdi a z nosu, teď už zlomeného, mu teče krev.

„Drž se dál od našich holek, Taliáne,“ řekne muž.

Enzo Zanetti je sotva schopen promluvit.

„Od jakých holek?“

„Od mý holky, ty paznehte.“

Muž ho uchopí za pravou ruku a zalomí mu ji dozadu, až je slyšet suché lupnutí. Pustí ho a chystá se udělat totéž na levé. Ten, co Enza Zanettiho drží, špitne:

„Kurník, obě ne.“

„A proč ne? Copak nehraje oběma?“

Z ulice Pilestredet sjíždí tramvaj, anebo je něco poleká. V každém případě pianistu pustí a běží vzhůru Divadelní ulicí. Enzo Zanetti upadne do sněhu a zůstane ležet. Tramvaj přeje-de kolem. Tváře ve vozech. Jak to, že ho nevidí? Pokusí se vstát, ale nedokáže to. Pak už mu ani není zima. Je teplo. Větší tma. Skoro příjemně. Musí vstát a jít. Neví, kterým směrem. Je to jedno. Možná je na cestě domů. Nakonec to dokáže, vstane. Odbelhá se za roh, plive krev, drží poraněnou ruku ve vzduchu, nos má nalepený na tváři, aspoň takový má pocit, dýchá jen ústy. V tom stavu vejde do baru hotelu Bristol. Hosté nejbližší k němu vykřiknou. Potácí se kolem nich ke křídlu. Musí hrát. Je to jeho práce. Je tam daleko. Proč mu nikdo nepomůže? Barman běží do Maurského sálu. Pak ho konečně někdo jemně vezme za ruku. Ale Enzo Zanetti se vytrhne. Už nechce, aby ho někdo bil. Nepotřebuje pomoc. Musí hrát. Spadne přes stoličku a téměř s sebou strhne Ewalda Kristoffersena. Zůstane ležet na zádech. Vzhledne ke stromečku, ke hvězdě na špičce, není to jen pohasínající pouliční svítilna? Tváře světlo zakryjí. Enzo Zanetti už ví, co bude hrát. Zahraje Satieho *Sonatine bureaucratique*. Pak pozná závodního lékaře, který Ewalda Kristoffersena odstrčí a klekne si k raněnému.

„No nazdar,“ utrousí doktor Lund.

Ewald Kristoffersen si vyzvedne kabát v šatně a vychází ven ve chvíli, kdy přijíždí sanitka. Její houkání mu připomene válku. Už dávno si na válku nevzpomněl, přitom skončila nedávno. Vyhrne si límec, dojde k Národnímu divadlu a nastoupí do podzemního vlaku. Volných míst je dost, ale rád stojí vpředu a dívá se do tmy, jak se blíží a mizí. Ten pocit rychlosti se Ewaldu Kristoffersenovi zamlouvá. Když se mu zároveň pod nohama třese podlaha, je to ještě lepší. Měl by vystoupit na stanici Valkýra, ta vznikla nedopatřením, propadl se tu tunel, ale zůstane uvnitř. Na Majorstue si může dát pivo v hospodě Tråkka, než se pustí do dlouhého stoupání po Kir-

keveien. Napadne ho, že ať se blíží odkudkoli, poslední úsek je příkrý. Myslí na výstavu k výročí Osla. Kde začít? Ještě neví. Musí dostat nápad. To je jeho práce. Jestli nebude mít nápady, nebude mít ani práci. Co takhle zapomenout na těch 900 let a radši oslavit budoucnost? Proč máme s sebou při každé příležitosti vláčet minulost? Ewald Kristoffersen usoudí, že je to skvělý nápad. Nikdy ho ale neuskuteční. Co nejtišeji za sebou zamkne, pověsí si kabát a šálu na věšák a těžké boty postaví na staré noviny v polici. Jesper spí v hale. Otec se tiše plíží kolem jeho postele. Pak se zastaví. Maj sedí v obýváku u jídelního stolu a věnuje se účetnictví Červeného kříže. Má zvláštní sešit, do kterého zapisuje. Muže si nevšimla. A on v té chvíli ví, kde začne: u žen. To je nápad, pomyslí si. Začne u ženských obyvatelk Osla.

Dne 16. 12. 1948 obdržela pobočka Fagerborg od ústředí Červeného kříže 48 kanadských konzerv k rozdělení těm, kdo je potřebují. Doplnily jsme je dalšími potravinami a rozdělily jsme 12 dárkových balíčků starým lidem i těm, kteří už dříve zaslali Červenému kříži žádost o dárkové balíčky z Ameriky. Na slavnostním předávání vláda nadšená nálada, hlásila předsedkyně, která balíčky rozdělovala.



Předvečer Štědrého dne

Paní Viková odstraňuje malou lopatkou sních. Když je hotova, položí dopředu na náhrobek věnec a svíčku. Pak vytáhne sirký a zapálí ji. Rozhoří se až na třetí pokus. Rychle přiklopí na plamen sklenici, ten na okamžik blafne, ale pak se ustálí do pravidelného sloupce. Paní Viková se napřímí. Zabalí lopatku do novin a spolu se sirkami ji vloží do tašky. Kousek odsud stojí nějaký muž a dívá se na ni. Stál tam celou dobu. Měla by jít na stanici Borgen, ale rozmyslí si to a jde na opačnou stranu, k Frognerskému parku. Nikam nespíchá. Je vdova. Kromě toho svítí slunce. Stíny hřbitovních pomníků se natahují. Chvillemi se musí dívat k zemi, aby ji slunce neoslnilo. Muž kráčí za ní. Paní Viková zrychlí krok. Muž udělá totéž. Slyší, že se k ní kroky blíží. Brzy ji dohoní. Paní Viková se prudce otočí a zastaví se.

„Co chcete?“

Muž sklopí oči, také je oslněný sluncem, anebo se jen zastyděl.

„Nechtěl jsem vás vyděsit.“

„To se vám také nepovedlo.“

Vtom ho paní Viková pozná. Je to muž, který stál nedávno na schodech kaple a neměl kabát. Dnes je zase tak málo oblečený.